

Vegusdal Kraftverk AS - Tillatelse til overføring av Hovlandsdalsåna til Kjetevatn, regulering av Kjetevatn og bygging av Flateland kraftverk i Birkenes kommune, Aust-Agder

IV - Olje- og energidepartementets merknader

1. Innledning

Vegusdal Kraftverk AS har søkt om tillatelse overføring av vann fra Hovlandsdalsåna i Tovdalsvassdraget til Kjetevatn, samt regulering av Kjetevatn og videre til bygging og drift av Flateland kraftverk. Kraftverket vil i henhold til søknaden gi en årlig produksjon på om lag 47 GWh.

Hovlandsdalsåna er en sideelv til Uldalsvassdraget i Tovdalsvassdraget. Hovlandsvassdraget er allerede regulert i Vikstølvatn som er et reguleringsmagasin for kraftproduksjon i Hanefoss kraftstasjon, som ligger ved Herrefossfjorden. Vegusdal kraftverk AS har søkt om bygge et inntak ved Myklebostad på kote 320, ca 2 km nedstrøms Lislevatn. Fra inntaket er det foreslått å overføre Hovlandsdalsåna via en 5 km lang tunnel inn til Kjetevatn på kote 316. Mosbekken og Nygaardsbekken tas inn som bekkeinntak på overføringstunnelen. Kjetevatn blir inntaksmagasinet til Flateland kraftverk og er foreslått regulert med 2 meter mellom kote 315 og 317 moh. Dammen på Kjetevatn vil bli bygget på samme sted som det i dag står rester av en gammel fløtningsdam. Fra Kjetevatn til Flateland kraftstasjon vil det bygges en ca 2 km lang tilløpstunnel. Kraftverket vil ha en slukeevne på 13 m³/s og en effekt på 17,7 MW. Utløp kraftstasjon vil være på kote 165 og føres fra kraftstasjonen til elveleiet via en kanal. Det omsøkte kraftverket vil ha en anslått årlig produksjon på 47 GWh. Tilknytning til nettet vil bli mot 132 kV ledning som går mellom Brokke og Senumstad.

Vegusdal Kraftverk AS er et privat selskap eid av grunneierne som bor i dalføret. Selskapet ble stiftet i 1997. Vegusdal Kraftverk AS ble gitt konsesjon til de aktuelle fallrettighetene ved kgl.res. 5.9.2003. Vegusdal Kraftverk har fått forlenget fristen for å påbegynne bygging frem til 5.9.2014.

2. Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved overføringen av vann fra Hovlandsdalsåna, reguleringen av Kjetevatn samt bygging og drift av Flateland kraftverk, må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§8 –12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

3. NVEs innstilling

Etter en samlet vurdering av planene for foreliggende utbyggingsalternativ og mottatte høringsuttalelse finner NVE at fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at Vegusdal Kraftverk AS gis tillatelse til utbyggingen på de vilkår som er vedlagt. NVE tilrår at Kjetevatn kan reguleres mellom kote 314,5 og 316,5, og har dermed justert høydene i forhold til omsøkt alternativ, slik at vannstanden i hovedsak vil ligge mellom kote 315 og 316. NVE anbefaler at det settes vilkår om en helårig minstevannføring på 230 l/s i Hovlandsdalsåna samt en årlig spyleflom på 10 m³/s med varighet 24 timer. NVE anbefaler også en minstevannføring på 42 l/s i Tverråna. Med NVEs forslag til tiltak er årlig kraftproduksjon anslått til om lag 46 GWh.

NVE finner ikke at skadene og ulempene som følger av de elektriske anleggene er av et slikt omfang at de har betydning for konsesjonsspørsmålet.

4. Høringsinstanser merknader til NVEs innstilling

Departementet har sendt NVEs innstilling på høring til Birkenes kommune og Aust-Agder fylkeskommune. Birkenes kommune finner at NVEs innstilling ivaretar det som framkom i kommunens høringsuttalelse på en tilfredsstillende måte, og har derfor ingen ytterligere merknader. Aust-Agder fylkeskommune har ikke avgitt uttalelse.

5. Departementets vurdering av tiltakets virkninger

Innledning

Et noe større prosjektet var opprinnelig kategorisert som et kategori I prosjekt i Samla Plan, senere er nåværende prosjekt unntatt behandling i planen.

Tovdalsvassdraget ovenfor Herefossfjorden er vernet mot vannkraftutbygging gjennom verneplan for vassdrag.

Prosjektet vil bidra til økt produksjon av fornybar energi på om lag 46 GWh i et allerede regulert vassdrag. En økt utnyttelse av et regulert vassdrag vurderes å være god ressursutnyttelse.

Bygging av Flateland kraftverk vil gi årlige merinntekter i form av skatter og avgifter til kommunen, og vil føre til positiv verdiskaping i anleggsfasen for lokalsamfunnet.

Ulemper ved utbyggingen er i hovedsak knyttet til fraføringen av vann i Hovlandsdalsåna på utbyggingsstrekningen og reguleringen av Kjetevatn. Ulempene kan i stor grad reduseres med de avbøtende tiltakene NVE har foreslått, slik som etablering av terskler, slipping av minstevannføring mv.

Kunnskapsgrunnlaget

I samsvar med naturmangfoldloven § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget bygger departementet på følgende:

- Søknad med tilhørende konsekvensutredning og fagrapporter datert mai 2010
- Tilleggsutredning om kulturminner datert 30.12.2010
- NVEs innstilling av 19.04.2012
- NVEs konsesjonsvedtak om Lislevatn kraftverk datert 19.4.2012
- Høringsuttalelse til NVEs innstilling
- Naturbase og artsdatabanken
- Ytterligere informasjon om kalking datert 11.6.2013

Departementet mener at søknaden og de gjennomførte fagutredningene sammen med eksisterende kunnskap om tiltaket og andre tiltak i vassdraget samt høringsuttalelser danner et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at det kan tas stilling til konsesjonsspørsmålet. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om arters bestandssituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

Landskap og friluftsliv

Landskapet i Hovlandsdalen er kupert og skogkledd. Riksveien, skogsbilveier og bebyggelsen preger landskapet i dalen. Hovlandsdalsåna er det sentrale landskapselementet i dalen og står i kontrast til det øvrige landskapet. Elva går stort sett langs Riksvei 42, men på lengre strekninger er ikke elva synlig fra veien. Det er ikke fremkommet informasjon om at planområdet er et viktig friluftsområde, men det foregår noe fiske i vassdraget. NVE vurderer at fiskemulighetene på den berørte strekningen i Hovlandsdalen vil bli mindre egnet enn i dag, men mener det fortsatt vil være gode fiskemuligheter nedstrøms kraftverket.

Overføringen av vann til Kjetevatn vil medføre en markant reduksjon i vannføringen på den 7,8 km lange elvestrekningen mellom inntak og kraftverk. Gjennom dagens regulering av ovenforliggende magasiner er vannføringen allerede endret i forhold til

den naturlige situasjonen, i form av at vintervannføringen er høyere og sommervannføringen lavere enn i naturtilstanden. Det er i dag fastsatt krav om minstevannføring fra de eksisterende oppstrøms magasinene på 230 l/s, men det er kun i tørre perioder at vannføringen er lik minstevannføringen. Middelvannføringen ved Myklebostad er om lag 3,8 m³/s. Med overføringen til Kjetevatn vil strekningen i Hovlandsdalsåna bli fraført vann i store perioder av året, og elva vil bare unntaksvis overstige 2 m³/s og det vil være få flommer. NVE har foreslått vilkår om å slippe en helårig minstevannføring i Hovlandsdalsåna på 230 l/s. I tillegg vil tilsig fra restfeltet bidra i gjennomsnitt med i overkant av 400 l/s.

For å renske opp i vassdraget og fjerne eventuell gjengroing har NVE også foreslått vilkår om en årlig spyleflom på 10 m³/s med en varighet på 24 timer. Det samme er fastsatt i konsesjonen for det ovenforliggende Lislevatn kraftverk.

Bygging av inntak, kraftstasjon vil medføre synlige inngrep i dalen. Massene fra tunneldriften vil plasseres nær eksisterende grustak. For å redusere inngrepene i landskapet kan steinmassene fra tunneldriften selges og brukes til andre formål i området. Dette vil bidra til å redusere og etter hvert fjerne tippene. NVE vil stille krav om opprydding samt og tilsåing av berørt areal i forbindelse med behandlingen av detaljplan. Det skogkledde terrenget i Hovlandsdalen vil også bidra til å skjule inngrepene.

Området rundt Kjetevatn er brukt av hytteeiere og er noe brukt i forbindelse med fiske. Det pågår et mer aktivt fiske i det ovenforliggende innsjøen Førrevatn. Reguleringen av Kjetevatn vil bestå av 1 meter nedtapping og 1 meter oppdemming, som er innen for tidligere reguleringszone da vannet ble brukt til fløtning. Det forventes lite erosjon ettersom overføringen reduserer vannføringen og hensett til tidligere regulering. Inntaksdam, utløpskanal og portalbygg vurderes å bli synlige inngrep i området lokalt rundt Kjetevatn, men vurderes av NVE å ikke bli dominerende. De fysiske tiltakene vil utformes med tanke på å skjule inngrepene i størst mulig grad, bl.a. vil dammen ved Kjetevatn forblendes bak eksisterende fløtningsdam i stein.

Fraføringen av vann fra Tverråna som drenerer ut av Kjetevatn vil være synlig i landskapet, da øvre del er synlig fra veien opp til Kjetevatn og oppover heia. NVE har foreslått en helårig minstevannføring i Tverråna på 42 l/s tilsvarende 5 percentil sommervannføring av hensyn til landskap og naturmangfold.

Tiltaket vil medføre reduksjon av inngrepsfritt område (INON) sone 2 på 0,5 km², dvs. i areal 1-3 km fra tekniske inngrep, men splitter ikke opp sammenhengende områder med inngrepsfri natur.

En rekke avbøtende tiltak er foreslått for å redusere de negative effektene av inngrepet i landskapet. Området er allerede preget av tidligere inngrep som vei, grustak mv. NVE er av den oppfatning at en realisering av planene forutsatt avbøtende

tiltak, ikke vil forringe området verdi for friluftsliv på en slik måte at området fortsatt kan anvendestil friluftsliv.

Departementet mener at tiltaket i form av fraføring av vann, bygging av inntak og kraftstasjon vil redusere landskapsverdien på den berørte strekningen i Hovlandsdalen. Tilsvarende vil inngrepene ved Kjetevatn påvirke landskapsverdien negativt samt gi en viss reduksjon av verdien for friluftsliv. I og med at vassdraget allerede er regulert og at Hovlandsdalen allerede er påvirket av inngrep i form av veier, sandtak og tipper vurderer departementet at det planlagte tiltakets virkninger på landskap og friluftsliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, forutsatt at de avbøtende tiltakene gjennomføres. En helårig minstevannføring i Hovlandsdalsåna og i Tverråna vil bidra til å opprettholde vassdragene som landskapselement.

Kulturminner

Det er gjennomført kulturminneundersøkelser i tiltaksområdet, som viser at utbyggingsplanene ikke er i konflikt med kjente kulturminner eller objekter med spesiell opplevelsesverdi. Undersøkelsene har konkludert med at det er lite sannsynlig at det finnes slike kulturminner i tiltaksområdet. Konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø vurderes på bakgrunn av dette å ha liten relevans for konsesjonsspørsmålet.

Naturmiljø

Vegetasjonen i området er jevnt over fattig, men enkelte sørvendte lokaliteter kan ha innslag av edelløvsskog med flere krevende arter. Det er også registrert naturtypen bekkekløft på utbyggingsstrekningen, men det er ikke registrert noen rødlistearter i denne.

Bekkekløften ved Skåre bru i Hovlandsdalsåna er verdsatt til lokal verdi, og har få spor etter fukt-krevende moser og lav. I bekkekløften finnes det stedvis elementer av rik edelløvsskog. Bekkekløften er allerede påvirket av eksisterende regulering. Ytterligere konsekvenser av fraføringen av vann vil være mer marginale vilkår for det plante- og dyreliv langs elva som er avhengig av fuktighet og helårig vannføring. NVE viser til andre bekkekløfter i regionen som er viktigere, jf. kapittel om samlet belastning.

Det er registrert følgende rødlistearter i området:

Dverglo (Nær truet)	Hovlandsdalsåna nedenfor Flateland
Tornskate (Sårbar)	Nær Hovlandsdalsåna ved Flateland
Fiskeørn (Nær truet)	Vågsdalsfjorden/Hovlandsdalen
Hønehauk (Sårbar)	Lislevatn
Eikegreinkjuke (Nær truet)	Vest for Nygardsbekken
Ruteskorpe (Nær truet)	Vest for Nygardsbekken
Alm (Nær truet)	Vestsida Kjetevatn
Barlind (Sårbar)	Vestsida og nordvest for Kjetevatn

NVE har spesielt vurdert konsekvensen for de vanntilknyttede artene - fiskeørn og dverglo. Hekkeområdet for dverglo er ikke nøyaktig identifisert, men man regner med at det ligger nedenfor strekningen som blir påvirket av utbyggingen. NVE har vurdert at tiltaket ikke vil ha vesentlige virkninger for disse to artene. Ingen av høringsuttalelsene har uttalt noen bekymring om negative konsekvenser for rødlistartene.

Fossefall og vintererle er fuglearter som lever nær rennende vann og er registrert i sidebekker og langs Hovlandsdalsåna. Den reduserte vannføringen i Hovlandsdalsåna vurderes å gi dårligere overvintringsforhold på strekningen for fossefall, mens vintererle er en trekkfugl som i mindre grad blir påvirket. Avbøtende tiltak i form av kunstige reir er anbefalt for å sikre fossefallet mot predasjon. En helårig minstevannføring på 230 l/s på strekningen vil bidra til å opprettholde næringsgrunnlag for fugl langs vassdraget. NVE anbefaler også å slippe en helårig minstevannføring i Tverråna på 42 l/s av hensyn til landskapsbildet og for å delvis avbøte de negative virkningene for vanntilknyttede arter og plantesamfunn.

Med forslagene til avbøtende tiltak vurderer departementet at de negative konsekvensene for naturmiljøet kan reduseres og dermed ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fisk og ferskvannsbiologi

Hovlandsdalsåna er preget av små og stasjonær ørret, men området har begrenset verdi som oppvekstområde for større fisk. NVE mener strekningen som vil fraføres vann ikke er spesielt viktig for fisk. Med avbøtende tiltak som minstevannføring, terskler og en årlig spyleflom vurderer NVE at det akvatiske livet på den berørte strekningen kan ivaretas. Sideelvene er ikke av stor verdi for fisk, og det er derfor ikke foreslått minstevannføring i disse, bortsett fra Tverråna. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Nedstrøms kraftverket er det gode gyteforhold for ørret fra Vågsdalsfjorden og opp til et vandringshinder ved Trollfoss, ca 1 km fra fjorden. Reguleringen kan medføre noe redusert produksjon og tilvekst hos fisk på grunn av tapping av kaldt vann fra magasinet. Konsekvensutredning for fisk opplyser at ørretbestanden i fjorden er svært tett, og at tidligere pålegg om utsetting har blitt stanset. NVE vurderer konsekvensene for fisk nedstrøms Flateland som lite vesentlige, og henviser til at ørreten i Vågsdalsfjorden har mange andre gytemuligheter utover Hovlandsdalsåna.

I Kjetevatn er det i dag en tett ørretbestand med relativt småvokst fisk. Reguleringen vil over noe tid kunne føre til dårligere vilkår for ørretbestanden i Kjetevatn. NVE viser til at dette kan følges opp gjennom etterundersøkelser og eventuelle forslag til tiltak i medhold av standardvilkårene.

Departementet vurderer at med de foreslåtte avbøtende tiltakene vil ikke konsekvensene for fisk og ferskvannsbiologi være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vannkvalitet

Hele Uldalsvassdraget blir i dag kalket pga forsurening. Det er kalkdoserere i Høvringen samt flere steder i Hovlandsdalsåna. Kalkingen bidrar til å heve vannkvaliteten og er viktig for laksebestanden i Tovdalselva.

Den planlagte overføringen av vann fra Hovlandsdalsåna til Kjetevatn vil medføre at en kalkdoserer ved Skåre bru mister sin funksjon, da den ligger på strekningen som fraføres vann. Tiltakshaver har foreslått en ny plassering for kalkdosereren ved Gunnheim, nedstrøms Litlevatn, i tråd med krav fra fylkesmannen og Styringsgruppen for kalking av Tovdalsvassdraget. I følge NVE vil flyttingen medføre god innblanding av kalk før vannet overføres til Kjetevatn. På strekningen som fraføres vann vil vannkvaliteten imidlertid bli noe surere gjennom tilsig fra restfeltet. Naturforvaltningsmyndighetene kan eventuelt pålegge ytterligere tiltak for å sikre vannkvaliteten på den fraførte strekningen, i medhold av standardvilkårene, jf. departementets merknader til vilkårene. Etter samløpet nedstrøms Flateland kraftverk vil kalket vann tilbakeføres i elven.

Departementet vurderer at vannkvaliteten nedstrøms kraftverket ikke vil forverres av tiltaket, og at virkningen av inngrepet på vannkvaliteten dermed ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Bruk av regulert vann

Agder Energi Produksjon har tillatelse til å regulere de ovenforliggende magasinene Høvringen og Vikstølsvatn til kraftproduksjon i Hanefoss kraftverk. Departementet ga den 28.2.2012 Vegusdal kraftverk AS tillatelse i medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 nr.7 til å inngå en leieavtale med Agder Energi Produksjon for benyttelsen av regulert vann fra reguleringsmagasinene Høvringen og Vikstølsvatn mot en årlig godtgjørelse til Agder Energi Produksjon, forutsatt at det gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til tiltaket.

Energiloven

Tillatelse etter energiloven gis av NVE etter at konsesjonsspørsmålet er avgjort, men trasé og tilkoblingsløsning kan ha virkninger med betydning for konsesjonsspørsmålet.

Utbygger har søkt om å koble seg til 132 kV Brokkenettet via en 660 m lang jordkabel, og har kommet til enighet med Otra kraft om dette. Nettselskapet i området, Agder Energi Nett, har ikke ønsket denne løsningen, og har foreslått at kraftverket kobles til 22 kV nettet i området, noe som vil kreve en oppgradering av eksisterende nett.

NVE har i sin innstilling kommet til at begge alternativene vil ha relativt små konsekvenser for allmenne interesser. Departementet vurderer på bakgrunn av dette at tilkoblingsløsningen ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning

Departementet har foretatt en grundig vurdering av den samlede belastning på økosystemet i henhold til naturmangfoldloven § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og forventede fremtidige inngrep. Det vises i denne sammenheng til den vurdering departementet foretar etter naturmangfoldloven § 12 knyttet til miljøforsvarlige driftsmetoder m.m.

Uldalsvassdraget er et allerede regulert vassdrag. Det er ikke fraført vann fra vassdraget, men magasinene Ljosevatn, Høvringen, Vikstølvatn og Eptevann/Homstølvann reguleres for kraftproduksjon i Hanefoss kraftverk ved Heresfossfjorden. Vannføringen i Hovlandsdalsåna, Vatndalselva og Engelsåna er alle påvirket av hvordan reguleringsmagasinene oppstrøms driftes, som medfører at de normalt har en høyere vintervannføring enn i naturtilstanden.

I tillegg til Flateland kraftverk ble det søkt om bygging av Lislevatn kraftverk i Hovlandsvassdraget. Det er også søknader på tre prosjekter i et annet sidevassdrag til Uldalsvassdraget. NVE har behandlet søknadene om Flateland kraftverk og Lislevatn kraftverk samtidig. NVE ga konsesjon til Lislevatn kraftverk (17,6 GWh) i april 2012. Kraftverket vil utnytte fallet mellom de allerede regulerte magasinene Vikstølvatn og Lislevatn, og vil gi en jevnere vannføring over året i vassdraget nedstrøms. NVE har vurdert at den samlede belastningen av de andre prosjektene ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Flateland kraftverk.

Det er registrert 18 bekkekløfter i fylket av varierende verdi, hvorav tre andre bekkekløfter i kommunene Evje og Hornnes kommune og Birkedal kommune, ut over bekkekløften i Hovlandsdalsåna. Den ene bekkekløften ligger i Håtveitåna som vil påvirkes av Lislevatn utbyggingen. Bekkekløften er verdsatt som "B - regionalt verneverdig". NVE har i april 2012 gitt konsesjon til Lislevatn kraftverk, og har fastsatt vilkår om minstevannføring på 230 l/s i Håtveitåna for å ivareta strekningens økologiske funksjon.

De to andre bekkekløftene i de to berørte kommunene ligger i Hunsfoss ved Uleberg og i Sydalen i Dåsvassdalen. Hunsfoss lokaliteten er verdsatt til lokalt viktig og ligger på en utbygd strekning hvor det slippes en helårig minstevannføring. Bekkekløften Sydalen — Øksånai er verdsatt til regional til nasjonal naturverdi og har 10 påviste rødlistearter. Denne bekkekløften er i følge NVE spesielt viktig. NVE er ikke kjent med planer som kan påvirke denne lokaliteten. NVE vurderer den samlede belastningen på naturtypen bekkekløft i kommunene til å være akseptabel.

Etter en samlet vurdering av tiltaket sett sammen med tidligere vannkraftutbygginger i vassdraget finner departementet at tiltaket vil ha begrensede negative konsekvenser for kategoriene naturmiljø og fisk og ferskvannsbiologi vurdert ovenfor. Med vilkår om avbøtende tiltak finner departementet at ulempene for biologisk mangfold ikke får avgjørende betydning i konsesjonsvurderingen.

På denne bakgrunn finner departementet at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for ikke vil være til hinder for at konsesjon til Flateland kraftverk gis, jf. naturmangfoldloven § 10.

Vurdering etter Vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd bokstav a,
- samfunnsnyttene av de inngrepene er større enn tapet av miljøkvalitet, og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapet, jf. annet ledd bokstav b,
- hensikten med de nye inngrepene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre, jf. annet ledd bokstav c.

Departementet har kommet til at redusert vannføring på de nevnte strekningene ikke vil medføre noen vesentlig negativ virkning for naturmangfoldet i vannforekomsten, og det vises til vurderingene ovenfor.

Formålet med utbyggingen er å øke produksjonen av fornybar elektrisitet, og departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følge av inngrepene må ses i sammenheng med dette formålet. Ny regulerbar vannkraft har en særlig høy verdi fordi innslag av en stadig større andel uregulert kraftproduksjon ikke gir samme handlingsrom som er avgjørende for utnyttelsen av energiresursene fremover. Regulerbar kraft kan ikke innvinnes med andre midler som miljømessig kan anses bedre. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses betydelig. Med de avbøtende tiltak som tilrås pålagt i medhold av konsesjonsvilkårene, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

7. Departementets oppsummering og konklusjon

Etter departementets vurdering foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å fatte vedtak i saken. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 til 12 er lagt til grunn i departementets behandling av søknaden etter vassdragslovgivningen.

I departementets avveining av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved de omsøkte tiltak gjennomgås. Det er et mål at årsproduksjonen av fornybar energi skal økes. I vurderingen av om konsesjon skal gis har departementet lagt vekt på at overføringen av vann fra Hovlandsdalsåna til Kjetevatn for kraftproduksjon i Flateland kraftverk er økt utnyttelse av et allerede

regulert vassdrag og et verdifullt bidrag til målet om å øke fornybar kraftproduksjon. Tiltaket vil gi 46 GWh/år ny produksjon.

Departementet har også vektlagt at Birkenes kommune er positive til tiltaket forutsatt at de foreslåtte avbøtende tiltak gjennomføres. Det samme er Aust-Agder fylkeskommune.

Det er foreslått en rekke avbøtende tiltak for å redusere de negative konsekvensene av inngrepet av hensyn til biologisk mangfold. Det er bl.a. foreslått å videreføre krav om en helårig minstevannføring på 230 l/s i Hovlandsdalsåna, samt en årlig spyleflom på 10 m³/s med varighet 24 timer for å opprettholde vassdragets løp. I tillegg er det foreslått vilkår om slipp av en helårig minstevannføring på 42 l/s i Tverråna av hensyn til landskap og biologisk mangfold. Kalkdosereren ved Skåre bru skal flyttes til Gunnheim for å sikre fortsatt kalking av elva, før overføringen til Kjetevatn. I forbindelse med detaljplan vil det også bli stilt krav om tilsåing og opprydding av berørte arealer.

At tiltaket medfører økt kraftproduksjon i et allerede regulert vassdrag vurderes å være effektiv ressursutnyttelse. Med forslagene til avbøtende tiltak finner departementet at de negative konsekvensene er akseptable.

Etter en helhetsvurdering er Olje- og energidepartementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne og private interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 og vannressursloven § 25. Departementet tilrår at Vegusdal Kraftverk AS får tillatelse etter vannressursloven til bygging av Flateland kraftverk, og etter vassdragsreguleringsloven til overføring av vann fra Hovlandsdalsåna til Kjetevatn og til regulering av Kjetevatn.

Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Vegusdal kraftverk AS har søkt om tillatelse til gjennomføring av tiltaket etter forurensningsloven. Dette gjelder både for anleggs- og driftsfasen.

Departementet vurderer at det er lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre ny forurensning og finner derfor at det ikke er nødvendig med noen tillatelse etter forurensningsloven. For anleggsfasen må det sendes egen søknad om utslippstillatelse til fylkesmannen. Departementet viser til post 10 i utkast til vilkår.

Tillatelse etter energiloven for bygging og drift av de elektriske anlegg vil sluttbehandles av NVE når det er gitt tillatelse etter vassdragslovgivningen.

8. Departementets merknader til vilkårene

8.1 Konsesjonsvilkårene

Post 1 – Konsesjonstid

Konsesjonen for overføring av Hovlandsdalsåna til Kjetevatn, reguleringen av Kjetevatn og bygging og drift av Flateland kraftverk tilrås gitt med en varighet frem til 5.9.2063 slik at det blir samsvar med ervervskonsesjonen etter industrikonsesjonsloven.

Konsesjonen kan tas opp til revisjon etter 30 år.

Post 2 Konsesjonsavgifter og konsesjonskraft

NVE anbefaler at avgiftene setter til kr. 24,- pr. nat.hk. til kommunen og kr. 8,- pr. nat.hk. til staten.

Departementet viser til at dette er i samsvar med praksis i de senere konsesjoner, og tilrår avgifter i samsvar med NVEs anbefaling.

Post 8 Naturforvaltning:

Avbøtende tiltak i form av biotopjusteringer som bør bli gjenstand for etterundersøkelser og overvåking kan pålegges i medhold av vilkårene i post 8,

Naturforvaltningsmyndighetene har gjennom standardvilkåret for naturforvaltning adgang til å pålegge tiltak og undersøkelser for å følge opp miljømessige forhold. Flytting av kalkdosereren fra Skåre til Gunnheim vil medføre at vannkvaliteten gradvis forsures på strekningen fra Skåre ned til samløpet ved Flateland kraftverk. Det vises til departementets vurdering ovenfor om tiltakets virkninger for vannkvalitet. Dersom naturforvaltningmyndighetene finner det nødvendig kan ytterligere kalking på strekningen pålegges. Vurderingen av om kalking er hensiktsmessig, og et eventuelt pålegg om kalking, skal skje før tiltaket settes i verk. Departementet bemerker at pålegg om tiltak/undersøkelser må stå i forhold til kostnadene og nytten forbundet med pålegget.

NVE henviser i sin innstilling til forslag om å sette av 50 000 kr pr år i et fiskefond. NVE mener at standardvilkåret for naturforvaltning sammen med pålegg om minstevannføring på utbyggingsstrekningen og vilkår om terskler, er tilstrekkelig for å ivareta fiskeinteressene i området. NVE har ved en inkurie likevel inkludert fiskefond i sine forslag til vilkår. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at fiskefond ikke er nødvendig, og har tatt ut vilkåret om dette.

8.2 Manøvreringsreglementet

Minstevannføring

NVE har foreslått at det stilles vilkår om en helårig minstevannføring på 230 l/s i Hovlandsdalsåna av hensyn til landskap og biologisk mangfold. Dette er en videreføring av eksisterende vilkår om minstevannføring fra magasinet Vikstølsvatn og samme som er pålagt i det planlagte Lislevatn kraftverk.

I tillegg skal det slippes en årlig spyleflom med vannføring på minimum 10 m³/s med en varighet på 24 timer i perioden medio september til medio oktober. Dette skal koordineres med tilsvarende slipp fra Lislevatn kraftverk

NVE har også foreslått en helårig minstevannføring i Tverråna på 42 l/s av hensyn til landskap og naturmiljø.

Departementet slutter seg til NVEs forslag til minstevannføring.

Reguleringshøyder

NVE har foreslått at Kjetevatn kan reguleres mellom kote 314,5 og 316,5 og har dermed justert høydene i forhold til de omsøkte reguleringshøydene, basert på oppmåling i terrenget. Departementet slutter seg til dette.

Utbygger bør søke å holde en så stabil og naturlig vannstand i sommerperioden som mulig av hensyn til allmenne interesser.

For øvrig viser departementet til NVEs merknader til de enkelte poster.

Olje- og energidepartementet

Tilrår:

1. I medhold av lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 8 gis Vegusdal Kraftverk AS tillatelse til bygging av Flateland kraftverk i Birkedal kommune, Aust-Agder fylke.
2. I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 8 gis Vegusdal Kraftverk AS tillatelse til overføring av vann fra Hovlandsdalsåna til Kjetevatn og til regulering av Kjetevatn.
3. Tillatelsene gis på de vilkår som følger vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 2013.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av2013.

OEDs forslag

til

Manøvreringsreglement
for regulering av

Kjetevatn tilknyttet Flateland kraftverk
i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke

1. *Reguleringer*

Magasin	Naturlig vannst. kote	<u>Reguleringsgrenser</u>		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Kjetevatnet.....	315,5	316,5	314,5	1,0	1,0	2,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til Statens Kartverk sitt høydesystem (NN 1954).

2.

Det skal slippes en minstevannføring på 230 l/s fra inntaksdam ved Myklebostad.

Ved et eventuelt utfall av begge aggregater i Flateland kraftverk skal inntaket ved Myklebostad stenges og vannet slippes i Hovlandsdalsåna inntil situasjonen normaliseres.

I løpet av perioden medio september til medio oktober skal det slippes en vannføring på minimum 10 m³/s over 24 timer fra inntaket ved Myklebostad. Slippet må koordineres med

tilsvarende slipp fra ovenforliggende Lislevatn kraftverk.

Det skal slippes en minstevannføring på 42 l/s i Tverråna hele året.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Start-/stoppkjøring av kraftverket skal ikke forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

**OEDs forslag
til vilkår for tillatelse
etter vannressursloven § 8 og vassdragsreguleringsloven § 8 for
Vegusdal Kraftverk AS
til å bygge**

**Flateland kraftverk
med overføring av Hovlandsdalsåna og regulering av Kjetevatn
i Birkenes kommune, Aust-Agder**

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjon gis med en varighet frem til 5.9.2063, som er i samsvar med varigheten for gjeldende ervervskonsesjon.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til reguleringen avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten, kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av Olje- og energidepartementet fastsatt frist.

Ved konsesjonstidens utløp skal reguleringsanlegget med bygninger og innretninger være i fullt ut driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 24,- pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer

kr 8,- pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet

- a. å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utligningelike.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader,

fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

Opplysningsskilt settes opp ved magasiner og steder med pålagt minstevannføring.

16

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og over-

føring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en multt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig

orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister m.v.), 14 (Manøvreringsreglement m.v.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringslovens §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.